

Slovenski dom

Štev. 169

V Ljubljani, petek 26. julija 1940

Leto V

Začetek posvetov o jugovzhodni Evropi v Salzburgu

Nemčija naj bi z ureditvijo razmerja med Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo hotela ustvariti trajno zvezo med temi državami - Vesti o morebitni odstopitvi Karpatske Ukrajine Sovjetom

Bukarešta, 26. jul. m. Europa Press poroča: V središču vsega romunskega zanimanja stoji razgovor romunskih državljanov v Salzburgu, ki so se pričeli danes, katerih izid v Bukarešti pričakujejo z veliko nestrpnostjo. Na uradnih mestih v zvezi s predmetom razgovorov ne dajejo nobenih izjav. Poudarjajo samo, da se bodo v Salzburgu v okviru splošne evropske politike reševala vsa sporna vprašanja tega evropskega področja.

V Bukarešti so včeraj zlasti govorili o predlogu, ki ga bo Nemčija dala zaradi vpostavitve tesnejšega in prijateljskega sodelovanja med Romunijo, Madžarsko in Bolgarijo. Podlaga za to bo dvostranski prijateljski sporazum. Romuni poudarjajo, da jih je Romunija že dala in ki jih bodo pri razgovorih v Salzburgu znova zahtevali od nje za ohranitev miru v jugovzhodni Evropi. Posebno pozornost posvečajo v romunski pre-

stolnici nemško-bolgarskim odnosom, ki bodo predmet posebnih razgovorov. Romunske oblasti so včeraj izdale več ukrepov po vsem Erdelju, predvsem pa v obmejnih pokrajinah, in to zaradi gonje, ki jo nekateri politični krogi že dva dni vodijo in pri kateri zahtevajo avtonomijo za Erdeljo, da bi tako preprečili njeno odcepitev od Romunije. Ta boj zavzema v Transilvaniji čedalje večji obseg. Kakor se zdi, ga romunske oblasti hočejo samo spraviti v pravičen tir.

Vzporedno s pogajanjem v Salzburgu posvečajo romunski politični krogi veliko pozornost tudi stališču Sovjetske Rusije do sklepov v Salzburgu. Imenovanje bivšega zunanjega ministra Gafencu za romunskega poslanca v Moskvi je v tesni zvezi s sedanjo diplomatsko delavnostjo Nemčije. V romunski prestolnici ne verjamejo, da bi Sovjetska Rusija neposredno podpirala pri tem delu eno ali

drugo stran. Zato v Bukarešti ne izključujejo možnosti da bo v Salzburgu sprejet še sklep o odcepitvi Podkarpatske Ukrajine in njeni priključitvi Sovjetski Rusiji s tem, da Madžarska dobi za odškodnino Erdeljo. Isti krogi poudarjajo, da je glede tega vprašanja najbrž že dosežen sporazum med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Kot zelo značilno smatrajo v Bukarešti okoliščino, da je Nemčija spremenila svoj prvotni načrt o ureditvi jugovzhodne Evrope ter je začela reševati vsa sporna vprašanja v tem jugovzhodnem področju že zdaj, čeprav je bilo prvotno sklenjeno, da se bodo ta vprašanja reševala šele po vojni.

V Bukarešti so splošno prepričani, da se sklepi, ki bodo sprejeti v Salzburgu in pozneje v Rimu, ne bodo takoj izvedli, temveč šele pozneje in to postopno po medsebojnih pogajanjih in sporazumih med prizadetimi državami.

Romunska Železna garda proti sleherni odstopitvi romunskega ozemlja

Vesti o dovoljenem oboroževanju nemške manjšine v Transilvaniji

Bukarešta, 26. julija. o. (United Press.) Snoti je kralj Karol sprejel vodstvo Železne garde za bivšim ministrom Horiem Simonom na čelu. Odposlanstvo mu je izročilo spomenico, v kateri Železna garda odločno nasprotuje sleherni odstopitvi romunskega ozemlja Madžarom ali Bolgarom na sestanku v Salzburgu. Spomenica pravi, da je romunsko ljudstvo pripravljeno rajši se bojevati, kakor pa izročiti del Transilvanije Madžarski, ali južno Dobružo Bolgariji.

Ta spomenica Železne garde v trenutku, ko se začnejo v Salzburgu posvetovanja o ureditvi

razmerja med Madžarsko in Romunijo, je vzbudila ogromno pozornost. Domnevajo, da je Železna garda dobila namig za ta korak od zunaj.

Budimpešta, 26. julija. o. Madžarski listi poročajo, da je Romunija dovolila nemški manjšini v Transilvaniji, da organizira svoje posebne vojaške oddelke, ki bi se z orožjem upirali madžarskim zahtevam za vrnitev te pokrajine. Po drugi strani poročajo, da se je v Transilvaniji začelo močno gibanje za avtonomijo. Pri gibanju zlasti sodeluje nemška manjšina. Namen tega avtonomističnega gibanja je, preprečiti, da bi Transilvanija prišla spet pod madžarsko oblast.

Obisk slovaških državljanov v Nemčiji ima namen okrepiti nemško pokroviteljstvo nad Slovaško

Berlin, 26. julija. m. V zvezi s povabilom slovaških državljanov na obisk v Berlin so na pristojnem nemškem mestu včeraj izjavili, da ta obisk nima nobenega posebnega značaja, temveč, da spada samo v okvir nemške zunanje politike do Slovaške. V Salzburgu ne bo nobenih razgovorov o ozemeljskih vprašanjih, v kolikor se naša na Slovaško. Toda ni izključeno, da bodo reševali vprašanje o preselitvi prebivalstva iz po-

sameznih krajev, da bi se tako odstranila z dnevnega reda vsa vprašanja, ki so med Madžarsko in Slovaško zdaj pereča. Med Nemčijo in Slovaško bodo v glavnem pogajanja zaradi okrepitev nemškega pokroviteljstva nad Slovaško.

Vse hujši letalski napadi na angleške obale Nemci poročajo o potopitvi 23 angleških ladij, Angleži pa o sestrelitvi 23 nemških letal

Izgon Besarabskih Judov iz Romunije

Bukarešta, 26. julija. m. Europa Press poroča: Vsi Judje v Romuniji, ki so doma v Besarabiji in Bukovini, morajo v petih dneh zapustiti romunsko ozemlje in se vrniti v kraje, ki jih je zasedla Sovjetska Rusija. Ta sklep je samo v Bukarešti zadel čez 600 Judov. V Bukovini oblasti še dalje zapirajo Jude. Včeraj so jih prijeli 112 in jih takoj odpeljali v koncentracijska taborišča, kjer so bili zaprti člani Železne garde.

Berlin, 26. julija. DNB. Nemška letala so dosegla včeraj popoldne in zvečer spet pomemben uspeh v Rokavskem prelivu. Po doslej prispelih vesteh je bil napaden angleški konvoj 23 trgovskih ladij, ki je bil zelo zavarovan s pomorskimi in zračnimi silami. Za napada je bilo potopljenih 11 trgovskih ladij s skupno 34.000 tonami, tri druge trgovske ladje s skupno 12.000 tonami pa so bile zažgane ali pa tako poškodovane, da se lahko računa,

da so popolnoma izgubljene. Razen tega je bil zažgan angleški rušilec, drugi pa hudo poškodovan.

London, 26. julija. o. Letalsko ministrstvo za informacije poroča: Včeraj je zabeležila angleška obramba velik uspeh, ko je sestrelila 23 nemških letal. Ponoči so bila sestreljena še tri letala od protiletalskih baterij, dve letali pa so sestrelili angleški lovci.

Sovražna letala so izvedla napade tudi na južnozapadni in severovzhodni obali, kjer so bombardirala spremstva trgovskih ladij. Angleži so izgubili pet lovskih letal. Sovražna letala pa so izvedla napade tudi na južnozahodno Anglijo in na pokrajino Wales, niso pa povzročila mnogo škode in tudi žrtev ni bilo.

Štiri angleške trgovske ladje, ki so plule v kon-

Italijanski letalski napadi na Haifo, Aleksandrijo in Jeruzalem

Nekje v Italiji, 26. jul. Stefani: Posebni dopisnik agencije Stefani pri letalstvu poroča o premoci italijanskega letalstva na Sredozemskem morju nad angleškim letalstvom. Angleži so uredili v omenjenem morju več pomorskih oporišč proti Italiji, toda glavno oporišče Malta je še neškodljivo zaradi stalnega bombardiranja. Na drugi strani one-

tržišča, ki bodo prevzela vse izvozno blago. Ne verujem, je naglasil Funk, da bi napori za avtarkijo ameriških tržišč imeli uspeh, ker so gospodarske razmere tam take, da ne dovoljujejo, da bi se Amerika v gospodarskem smislu osamila od ostalega sveta. Združene države morajo opustiti vsiljevanje svojih gospodarskih pogojev Nemčiji ter Evropi. Nam ni potrebno, da bi Severna Amerika posredovala v naši trgovini z Južno Ameriko. Gospodarski odnosi med Nemčijo in Južno Ameriko bodo sloneli na svobodno sklenjenimi sporazumi s temi državami. Nikoli se ne sme pri mednarodni gospodarski izmenjavi pozabiti, da igra kakovost blaga glavno vlogo, kar se pa tiče kakovosti nemškega blaga, nam ni treba skrbeti niti sedaj, niti v bodočnosti.

Gospodarska vzajemnost bo najboljša zastopala gospodarske koristi Evrope v odnosih z drugimi gospodarskimi skupinami sveta. Tej združeni Evropi ne bo treba več sprejemati političnih in gospodarskih pogojev katere koli druge skupine.

Vesti 26. julija

Angleški kralj Jurij VI. se je moral včeraj popoldne zateči v protiletalsko zavetišče, ko je nadzoroval mornariška vežbališča na južnovzhodni angleški obali, pa je ravno tedaj prišlo do napada nemških letal, ki pa tam niso metala bomb.

Kanadska vlada je izdala uradno sporočilo, da je bilo 82 vojnih ladij raznih vrst narejenih dosti prej, kakor so preračunali in da jih bo večina že v kratkem stopila v službo.

Ameriški finančni minister Morgenthau je včeraj častnikom povedal, da bo Amerika odslaj dobavljala Angliji po 3000 letal mesečno, kakor je govoril prednočnim angl. ministrom za izdelavo letal Beaverbrook. Ameriške letalske tovarne bodo že letos sposobne izdelati 72.000 letal letno.

Nemški listi hudo napadajo angleškega ministrskega predsednika Churchilla zaradi njegove izjave, da bombardirajo angleški letalci nemška mesta zato, da bi vzbujali strah in zmedo pri nemškem prebivalstvu. Listi pravijo, da je Anglija dobila zdaj dovolj opozoril za svoje početje in da bo prišel odgovor od držav osti, kakor ga sama hoče.

Angleške oblasti so v Port Saidu zasegle velik romunski parnik kot povračilo za dejstvo, da je romunska vlada zasegla vse angleške rečne ladje na Donavi, 20 po številu.

Francoski poslanik v Bukarešti Thierry je bil prejet v Buenos Aires. Po poročilu italijanskega radia se je to zgodilo zaradi tega, ker je bil zapleten v priprave za uničevanje romunske petrolejske industrije, o čemer govore listine, ki jih je objavilo nemško zunanje ministrstvo.

Angleško mornariško poveljstvo poroča, da je bila potopljena spet neka italijanska podmornica v Sredozemlju. Kakor pravi poročilo, je to šestnajsta italijanska podmornica od začetka vojne.

Nemški poslanik v Turčiji von Pappen je nenadno odpotoval v Nemčijo, najbrž, da bo s svojimi navesti in obvestili pomagal pri delu salzburske konference.

Anglija, Španija in Portugalska so podpisale pogodbo glede nakupov žita in kolonialnega blaga iz portugalskih kolonij za Španijo. Prevoza tega blaga, ki ga bo morala Španija porabiti zase, Angleži ne bodo ovirali.

Do hudih spopadov med ameriškim mornarjem in med Japonci je prišlo v kitajski luci Tsingtau.

Jugoslavija pozdravlja mirno ureditev položaja na evropskem jugovzhodu, kar je najboljšo poročilo za ohranitev miru v tem delu Evrope, sodi italijanski tisk.

Napad na Anglijo se lahko začne vsak trenutek, lahko ga pa Nemčija preloži na pozneje in bo z letalstvom skušala blokirati ter izstradati Anglijo. Lahko bi začela najprej urejati Evropo ter se še bolj pripravila na vojno in šele spomladi z ogromno silo udarila na Anglijo, piše švicarski list »Journal de Geneve«.

Nemške oblasti na Holandskem so dale aretirati več sto holandskih moških in žensk, ki drugače bivajo v holandskih kolonijah. Vsi so bili poslani v koncentracijska taborišča, kjer bodo morali ostati tako dolgo, dokler ne bodo holandske kolonialne oblasti izpustile iz koncentracijskih taborov nemških državljanov ter jim omogočile svobodno delovanje.

V Carigradu je bil včeraj podpisan nov trgovski sporazum med Nemčijo in Turčijo. Po tem sporazumu se bo začel trgovski promet med obema državama, ki je bil ustavljen od začetka sedanje vojne.

Prvi sneg je zapadel na srednjem in južnem Norveškem včeraj.

Million Amerikancev, zgolj samcev, bo vpoklicanih na vojaško šolanje takoj, ko bo zbornica potrdila o uvedbi splošne vojaške obveznosti.

Italijanska vlada je dala novih 115 milijonov lir za delo vodnoletalskih oporišč ob izlivu Tibere.

Turška zbornica je odobrila vladni za 50 milijonov turških lir za narodno obrambo.

voju, so bile potopljene od nemških bomb.

Dež in neugodne vremenske razmere ter zmrzovanje so ovirale pomoči operacije naših bombnikov. Kljub temu pa so bili izvedeni napadi na ladjedolovce v Emdenu, Wilhelmshafenu in Hamburgu, na tovarne letal v Wiesmaru in Lenzensdorfu ter na oporišča vodnih letal v Borkumu in Texelu. Vsa naša letala so se vrnila neškodovana.

Daljnosežni nemški gospodarski načrti za povojno Evropo

Nemški denar bo v Evropi vodilen, zlato ne bo več podlaga denarstva, svetovno trgovino bo vodila Nemčija

Berlin, 26. julija. DNB: Nemška marka bo vladajoči denar Evrope, je izjavil včeraj minister za gospodarstvo Funk, ki je dobil od maršala Göringa nalogo pripraviti načrt za gospodarsko obnovo Nemčije in Evrope po vojni. Funk je dal obširnejšo izjavo zastopnikom tujega in domačega tiska. Za splošni novi gospodarski red v Evropi je treba vzeti v ožir nacionalno socialistično gospodarstvo, ki se ni nikoli držalo preveč krutih metod, marveč je izkoriščalo vedno oni način, ki se je v danem trenutku pokazal za najboljši. Zaradi tega tudi v bodočnosti ne bodo izvedeni umetni poizkusi. Novi evropski gospodarski red bo zgrajen na naravnih dejstvih. Vojna bo imela občutne posledice za vse svetovno gospodarstvo. Nemčija bo sodelovala z Italijo in to najožje. Združile se bodo gospodarske sile obeh držav pri obnovi Evrope. Po zmagi bodo uporabljene metode, ki so Nemčiji zagotovile velike gospodarske uspehe pred vojno ter za časa vojne. Svobodna konkurenca ne bo uvedena. Valutno vprašanje se bo rešilo po pametni delitvi dela, pri čemer bodo gledali na gospodarstva vseh evropskih narodov.

Ogromno zvišanje moči Nemčije bo imelo za posledico ogromno okrepitev nemškega denarja. Ovine za okrepitev marke se bodo povsod odstranile. Odstranile se bodo tudi razlike glede posameznih vrst mark. V nobenem primeru ne bo uvedena spet absolutna svoboda tečajev, toda tudi denarna unija Evrope ne bo izvedena. Posledica te bi bila carinska unija.

Odstranjena bo tudi večina sedanjih težav v deviznem prometu. Evropa nima nekaterih

proizvodov. Nihče ne želi iz velike Nemčije ustvariti tako avtarkijo, ki bi sama sebi zadostovala. Upoštevala se bo prodaja nemških industrijskih proizvodov po vsem svetu, kakor doslej. Vsi nemški proizvodi bodo na razpolago v zadostnih količinah vsem, potem ko bodo najprej popolnoma zadovoljene gospodarske potrebe Nemčije po vojni.

Dr. Funk se je bavil nato z vprašanjem, kakšno dobavo blaga pričakuje Evropa od Sovjetske Rusije, od Združenih držav, Južne Amerike in Daljnega vzhoda. Rusija, je dejal dr. Funk, bo postala dobavitelj surovin, istočasno pa bo kupec za nemške izdelke. Kar se tiče gospodarskih zvez z Združenimi državami, zavisiti to od samih Amerikancev. Amerikanci žele za stalno urediti novo svetovno gospodarstvo. Toda morali bi opustiti svoje umetne načine in s tem željo, da bi bili istočasno največja država za kredite in največja izvoznika država na svetu. Dr. Funk se je nato dotaknil vprašanja zlata v Ameriki ter je s tem v zvezi dejal: V bodoče zlato ne bo imelo več pomena kot denarna podlaga v Evropi, ker valutna vrednost ne zavisí od zlatega pokritja, temveč od vrednosti, ki jo denarju daje država. Trgovina z Južno Ameriko in z Daljnim vzhodom, to je s prostoroma, s katerima je Nemčija ohranila najboljše zveze, se bo še naprej ugodno razvijala, posebno ko bo konec angleškega pomorskega roparstva. Gospodarske težave na svetu so nastale zaradi Versaillesa in ker je stala Rusija s svojimi tržišči popolnoma ob strani. Ko bosta mir in red obnovljena na Kitajskem in Daljnem vzhodu, bo mogoče najti

Prijatelji rdečega imperializma v Sloveniji

Skupine simpatizerjev rdeče Rusije so v državi, dovolj kratkovidnih, da kaj takega trpe, zakonito dovoljene ustanove za komunistično propagando, kakor nekaj podobnih združenj pod neodzivnimi in zvenečimi naslovi. »Liga za obrambo človeških pravic«, »Mednarodna zveza proti fašizmu« itd.) O tem nam pričajo zgledi iz bivše Češkoslovaške, Francije, baltskih držav, Finske. Naloga teh združenj je zaradi istovetnosti mednarodnega komunizma z boljševiško rusko državo dovolj jasna, zlasti pri malih narodih, kakor smo Slovenci: razkrajati narodno skupnost, slabiti obrambno sposobnost proti tujemu zavojevanju, pripravljati tla in duhove za posredno ali neposredno podjarmljenje malih narodov po vedno močnejšem rdečem imperializmu, ki je z ozirom na svoje stališče do malih narodov in njihove politične ter kulturne samobitnosti nam ravno tako ali še bolj nevaren kakor razni drugi imperializmi, proti katerim se zagovorniki ruskega vsaj z besedo bore, kadar jim to kaže in jim narekujejo tako zapovedi kominterne.

V odbore teh zakonitih ustanov za marksistično propagando pod nedolžnim imenom nikdar ne gre do splošno znani komunisti in pravi voditelji, temveč dobe zanje razne komunistične, kulturne in salonske marksiste s čim bolj zvenečimi imeni. Posebno radi imajo lahkoverne vidne osebnosti, ki so znane po svojih simpatijah za bivšo Rusijo, za slavljanstvo itd., ali pa imajo otroke komuniste, ki znajo ljubeče očete tako uspešno spreobračati.

Taka društva naj bi se po uvedbi rednih odnosov z Rusijo ustanavljala tudi pri nas. Predlogi za ustanovitve so prišli takoj po obisku raznih sovjetskih osebnosti po naših mestih, dasi stoji v sporazumu med Jugoslavijo in Sovjeti, da se ne bosta državi mešali v notranje zadeve druga druge. Tudi v Ljubljani se je dobila skupina razumnikov in kulturnih delavcev, ki meni, da je slovenskemu narodu danes najpotrebnejše dejanje ustanovitve »Društva prijateljev Sovjetske zveze«. Ta skupina je te dni — kakor je prvo poročalo »Jutro« — vložila pri oblasteh pravila za tako društvo.

Predlagatelji uradnega pospeševanja stikov in posnemanja kulturnega in drugačnega reda v državi, kjer vlada najstrahotnejša in krvava duhovna, kulturna, politična in socialna diktatura ene same stranke, so:

1. Ivan Hribar, bivši kraljevi namestnik za Slovenijo, bivši kraljevi poslanik, bivši kraljevi senator, prvi predsednik odbora za postavitev spomenika pokojnemu kralju Aleksandru, na katerega so naši komunisti, najskrajnejši prijatelji Sovjetske Zveze, leta 1921 naredili atentat.

2. Dr. France Kidrič, profesor na vseučilišču malega slovenskega naroda in član Akademije tistega naroda.

3. Dr. Franc Šturm, tudi profesor na vseučilišču malega naroda, sodnik »Ljubljanskega Zvonca«, profesor francosčine, doslej eden najvidnejših zastopnikov in zagovornikov vseh vrst stikov s Francijo, katere zlom so s sabotažo in »prijateljevanjem« v veliki meri zakrivali komunisti, najskrajnejši prijatelji Sovjetske Zveze.

4. Dr. Franc Zwitter, docent na vseučilišču malega naroda, sodnik »Sodobnosti«.

5. Lucijan Marija Škerjanc, skladatelj »Zednjenja« in glasbeni poročevalec »Jutra«.

6. Slavko Osterc, skladatelj.

7. Vladimir Levstik, pisatelj, sodnik »Ljubljanskega Zvonca«, član uredništva »Jutra«, bivši Orjunaš, pisec fašistično nastrojenega romana »Dejanje« (izdala »Vodnikova družba«).

8. Fran Albrecht, književnik, tajnik medicinske in teološke fakultete na vseučilišču malega naroda,

bivši urednik »Ljubljanskega Zvonca« in soustanovitelj ter sodnik »Sodobnosti«.

9. Josip Vidmar, dramaturg v gledališču malega naroda, soustanovitelj in vodilni sodnik »Sodobnosti«, nekdanji strastni borilec proti sleherni, zlasti idealistični tendenci v slovenski književnosti, zagrizeni zagovornik polpolne in najčistejši umetniške in osebne svobode proti vsem duhovnim, socialnim in političnim dogmam. Pred nedavnimi je poslal z vso strastjo svoje zvišene svobodoumnosti v peklo naš list, ker si je drznil sumiti v to svobodoumnost ter načelno nepristranost in je g. Vidmarju pri podeljevanju mestnih knjižnih nagrad opomnil, da izkazuje navzlic svojim raztrobenim načelom

Ljubljana od včera do danes

Čudno je to letošnje vreme, da ga tudi stari ljudje ne pomnijo takega. Zima je bila lepa, redko kdaj je bilo nebo dalj časa čemerno, navadno je sijalo sonce in razen nekaj res prav mrzlih dni niti temperatura povprek ni bila nizka. Spomlad se je dolgo časa še ohranil zimski značaj vremena. Kar ni in ni hotelo priti do deževja, ki smo ga sicer v tem času vajeni vsako leto. Marec in april — dva mokra, deževna in vetrovna meseca — nista letos ostala zvesta svojim najznačajnejšim potezam. Dolgo sta se otepala dežja. Šele proti koncu aprila je bilo nekaj pustih dni. Tudi maj je začel kazal lepo, nato pa se je druga leta izboljšalo. — prav ob času, ko se je druga leta izboljšalo. Dobili smo deževno dobo, ki se je zavlekla prav tja v julij — in če premislimo, ugotovimo, da do zdaj prav za prav sploh še nismo imeli poletja kakor smo ga sicer vajeni. Dva, trije vroči dnevi — pa še ti ne drug za drugim, ampak raztreseni — to je bilo vse. Letošnji julij se nam zdi kar nekam zasenčen, hladan, oblaki gredo čez nebo in skrivajo in spet odkrivajo sonce. Zasenečen je letošnji julij in čemer, čeprav dežja, h kateremu se ne prestopa napravlja, dozdaj ni bilo veliko. Tudi včeraj je po noči, ki nas je obiskala z dežjem, nebo ostalo še vedno oblačno. Močno je kazalo, da bo čez dan še prav gotovo šlo. Pa se je vreme čisto sprevrglo. Okrog poldneva se je začelo svetliti, kmalu so se oblaki raztrgali, in ni trajalo dolgo, pa je bilo nebo tako čisto in jasno in lepe barve kakor bi pravo poletno vreme trajalo že ne vem koliko časa. Lep je bil večer, lepa noč, in tudi davi smo se prebudili v jutru, ki napoveduje, da bo današnji dan sončen in vroč.

Delavska zbornica se zavzema za delavske interese

Draginja stalno narašča. Tako kaže indeks Narodne banke za cene na malo v našem mestu za letošnji junij v primeri z letošnjim januarjem porast za 8,2%, v primeri z lanskim septembrom pa celo za 32,2%. Seveda je zato prišlo do številnih mezdnih gibanj tako v industriji kakor tudi v obrti. Pri sklicanih poravnalnih razpravah je sodelovala Delavska zbornica ter je bila večina mezdnih gibanj rešena na mirnem način.

V zadnjih treh mesecih so zvišanje mezd odnošno draginjske doklade zaradi draginje spet priznala prav številna slovenska podjetja. Večja podjetja so začela priznavati družinske doklade za ženo in otroke. Posamezna podjetja so pristala na avtomatično regulacijo mezd odnošno draginjskih doklad, če bi draginja še naprej naraščala.

Ko je Delavska zbornica posredovala, je ugotovila, da za hitro rešitev mezdnih gibanj predstavlja največjo oviro to, da ni priznanega indeksa, po katerem bi se dale ugotavljalne draginjske spremembe. Zato je predlagala banovini, naj bi sklicala konferenco delodajalcev in zastopnikov Delavske zbornice. Na tej konferenci naj bi bil sestavljen realen indeks za ugotavljanje draginjskih sprememb tako, kakor se gibljejo cene po večjih mestih in po industrijskih revirjih.

Trenutno ima Delavska zbornica opravka z naslednjimi važnejšimi akcijami: rok za mizarsko stroko v Sloveniji za sklenitev kolektivne pogodbe je določen do 20. avgusta. Če ne bo prišlo do sporazuma, bo banovina predpisala mezde (tarifno lestvico) za mizarsko stroko. Delavska zbornica je za rudarje po državnih rudnikih izdelala načrt kolektivne pogodbe, o kateri bodo pogajanja 8. avgusta. Polno pozornost posveča tudi akciji za zboljšanje draginjskih rudarskih staroupokojencev ter za priznanje draginjskih doklad novoupokojencem, pa tudi spremembi pravil Bratovske skladišne. Od nje je nadalje izšla pobuda za ureditev delovnega časa poklicnih šoferjev, za ureditev položaja streljanskega osebja po umobolnicah (načrt za to bo, kakor vedo povedati poročila iz Belgrade, že v kratkem času izdelan), za zavarovanje gozdnega in poljedelskega delavstva ter za ureditev službenih odnošajev delavstva, ki je zaposleno pri delih v režiji ministrstva za vojsko, pa tudi za izvajanje določb kakor jih vsebuje delovno pravo obrtnega zakona pri delih, ki jih opravlja država v lastni režiji.

S prav posebno pozornostjo in zanimanjem pa Delavska zbornica pretresa vprašanje, kako bi se dal decentralizirati SUZOR. Pri tej stvari je mnenja, da je decentralizacija neizogibno potrebna.

levičarskim delom in levčarskim piscem vidno naklonjenost. Sovjetsko kulturo bo zdaj skušal celo uradno pospeševati, da ostane v dejanju zvest svojim načelom o svobodi in breztrdnosti kulture.

10. Stane Vidmar, brat poprejšnjega, kapitalist in veleindustriec v dežnikarski panogi, bivši starosta in ugledni član Sokola I. na Taboru, bivši voditelj bojevnikov itd.

11. Dr. Igo Grušen, odvetnik, pesnik, sodnik »Ljubljanskega Zvonca«, »Sodobnosti« in »Jutra«, avtor številnih rodoljubnih pesmi, nanašajočih se na rojake, žrtve imperializma, imetnik več uradnih nagrad malega naroda.

12. Dr. inž. Črtomir Nagode.

13. Niko Štrif, dirigent v gledališču malega naroda.

Delavska zbornica zahteva delitev SUZORja na samostojne nosilce delavskega zavarovanja. Za Slovenijo naj bi bil sedež v našem mestu. Le na ta način bodo resnično in v polni meri zaščiteni interesi zavarovanega članstva.

Skoraj tako so napravili kakor delajo v Ameriki

Za Ameriko pravijo, da je dežela neomejenih možnosti. Tam si nekdo izmisli, da nemara ne bi bilo napak, če bi se preselil kam drugam; mu že kakšna reč v okolici ni všeč, pa sklene, da jo bo mahnil rajši drugam stanovat. Toda, kdo bi prekladal pohištvo in se izpostavljal tisočim nerodnostim, ki se lahko zgodijo ob nakladanju in razkladanju z vozov? Mari bomo kar celo hišo lepo naložili in se z njo vred premaknili na drugo parcelo! Rečeno — storjeno. Kar v nekaj urah je vse skupaj opravljeno — in hišni lastnik se na drugem kraju, pa v isti hiši, lepo addahne, češ, zdaj smo pa res doma.

V Ljubljani za zdaj sicer še ne prestavljamo hiš in palač in tudi o tem, da bi kdaj prestavili »neboštinski« na nobeni seji Pokojniškega zavoda doslej še ni bilo govora. Prestavljanja pa se je lotila zdaj mestna občina Ljubljanka, ki za zdaj seveda še ni pokazala čisto ameriške velikopoteznosti pri tem poslu, ali načelno pa je bil le napravljen prvi korak v ameriškem slogu. Za zdaj so se sicer preselile šele barake, pravo pravcato »preseljevanje narodov« je nastalo tam na bregu Ljubljanice. Pod barake so delavci vtaknili lesene valjarje in nato se je pričelo romanje. Zdjaj se stoji v treh vrstah, razmeščene z majhnimi presledki. Seveda se je k tem nenavadnim prizorom zbralo lepo število radovednega ljubljanskega občinstva, ki je že itak znano po tem, da je obdarjeno z velikim »firbecem«. Pri »preseljevanju« je bilo slišati iz marsikakšnih ust prav posrečene domisleke.

Za zasluge pri židavi žal sta bila odlikovana

Znameniti arhitekt Jože Plečnik, čigar mojstrovine krasijo tudi prestolnice v drugih državah in ki je pri nas napravil vse, kar imamo najlepšega v arhitekturi, se je še prav posebno proslavil s svojimi Zalami. Zdjaj je prišla iz Belgrade vest, da je bil mojster Plečnik odlikovan z jugoslovansko krono 2. stopnje. Prav tako pa je bil za zasluge pri židavi žal odlikovan tudi ravnatelj g. Stanko Sušnik, in sicer z redom sv. Save 4. stopnje. Za svoje vesno delo v ljubljanskem mestnem svetu pa sta bila odlikovana prof. Karel Dermastija z redom sv. Save 3. stopnje, Avgust Jenko pa z jugoslovansko krono 4. stopnje.

Cesto Maribor-Fram bodo začeli graditi prihodnji teden

Maribor, 25. julija.

Avtomobilisti, vozniki, biciklisti in sploh vsi, ki se morajo podati na državno cesto iz Maribora proti jugu, bodo z velikim veseljem sprejeli novice, da se bodo dela za modernizacijo te silno važne prometne žile vendarle pričela, in sicer prihodnji teden. Gradbeno ministrstvo in banska uprava sta si oba močno prizadevala, da bi se začela cesta že letošnjo pomlad modernizirati ter je bilo tozadevno vse pripravljeno, toda burni dogodki onkraj naših meja so preobrnili pri nas marsikak lep načrt ter so imeli svoj vpliv tudi na pričetek gradbenih del na omenjeni cesti. Ker so bile nekatere licitacije za oddajo del brezuspešne, se je odločilo gradbeno ministrstvo, da bo moderniziralo cesto v lastni režiji ter je v ta namen imenovalo poseben režijski odbor. Pa spet je posegla vmes nepričakovana smola — vsi člani tega odbora — razen enega so bili poklicani na orožne vaje k vojakom, kjer se še sedaj nahajajo. Potem je banska uprava izposlovala, da se lahko imenujejo namesto zadržanih članov njihovi namestniki in tako je sedaj zadeva prišla v tek. V prostorih tehničnega oddelka v Mariboru se je že osnovala in opremila po-

Pripravlja se nova uredba za upokoјence

Zagreb, 26. julija. j. Današnji »Hrvatski dnevnik« prinaša sledečo napoved o izdelavi nove uredbe za ureditev pokojniških prejemkov drž. upokoјencev: Predstavniki Društva državnih upokoјencev bivše primorske banovine iz Splita so obiskali pomočnika finančnega ministra dr. Filippančiča in mu prikazali težko stanje, v katero so prišli upokoјenci, posebno tisti, ki jih ni obsegala uredba o osebnih in družinskih dokladah v mareu letos. Stanje državnih upokoјencev se je poslabšalo letos zaradi hude podražitve živil. Pomočnik ministra dr. Filippančič je pazljivo poslušal delegate in jim povedal, da se že izdeluje nova uredba, s katero se bo izboljšal položaj upokoјencev. Končno je dr. Filippančič rekel, da bo ta nova uredba v najkrajšem času stopila v veljavo.

Številni vlomi v Celju pojasnjeni

Celje, 26. julija.

Celjska policija je prišla danes 32 letnega Avgusta S., pri katerem je našla precej vlomskega orodja. Pri zasliševanju je Avgust S. priznal več vlomov in tatvin, ki jih je zagrešil v zadnjem času v Celju in celjski okolici. Prav pred kratkim je bilo med drugim vlomljeno v Celju tudi v neko elektrotehnično trgovino, odkoder je vlomilec odnesel več električnih kablov in drugih stvari, ki se mu jih je zdelo vredno vzeti s seboj. Te tatvine Avgust S. dozdaj, ko to poročamo, sicer še ni priznal, smatrajo pa za verjetno, da je tudi ta vlom zagrešil on. Nadaljnje zasliševanje in preiskava bo gotovo razvzlojalo tudi to uganko.

Jesenški otroci se zahvaljujejo

Jesenški otroci se bodo v petek zvečer vračali iz svoje počitniške kolonije iz Dolenjskih Toplic. Sicer se je težko ločiti, če se človek vzvi v kraj, posebno pa od dobrih ljudi, ki so pripravljeni pomagati, kjer koli le morejo. Tudi jesenški otroci, pretežno reveži, so bili deležni v Dolenjskih Toplicah velike gostoljubnosti tamkajšnjih ljudi. Zato se vodstvo kolonije in prav posebno še otroci sami najlepše zahvaljujejo za veliko naklonjenost in pomoč v prvi vrsti gostilničarki g. Mariji Pelkovi, g. županu Ivanu Strojnu, g. občinskemu tajniku Franju Armeniju, starosti Sokola g. Francetu Šobru ter vsem onim, ki so kakor koli pripomogli, da je kolonija dobro in prijetno preživela odločeni čas ter se zdrava in srečna vrača na svoje domove.

Kdo dejansko preživlja brezmesne dneve

To je vprašanje, na katero ni težko odgovoriti. Mali otroci, jasno. On nima denarja, da bi kupoval druge ribe, kokoši, piščeta, salame, šunko in tako naprej — vse dobrote, ki si jih ob »brezmesnih« dneh lahko privoščijo tisti, ki imajo kaj več pod palcem. Na reveževih mizi, ki se že itak ne postavljajo dostikrat z mesom, se seveda ob brezmesnih dneh ne more prikazati lepo rejena putka, na mizi bogatih ljudi pa se lahko. Nemara, da so tile brezmesni dnevi bogatim še celo prav prišli, saj so jih opozorili, da se da v jelovnik postaviti še marsikaj zanimivega, takega, na kar prej niso mislili, pa prav nič manj okusnega, kot so recimo pariški zrezki.

Tako je »holt« na tem svetu.

Svojevrsen predlog za nov občinski volilni zakon

Glasilo Hrvatske kmetske stranke »Seljački dom« je prišel dopis nekoga Zivana Kuveždiča o tem, kako naj bi poenostavili novi volilni zakon za občine. Po njegovem mnenju so bili vsi volilni zakoni preveč zapleteni, da jih niti pravniki niso dobro razumeli. Zato je potrebno, da se stvar poenostavi in izdela tak zakon, da bo vsakemu, tudi najbolj preprostem človeku, razumljiv. Kuveždič predlaga svoj zasutek približno takole:

Za občinske volitve ni treba nobenih list, niti jih ne bi bilo treba pošiljati sodišču v odobritev. Na dan volitev bi enostavno vsak volilec prišel na volišče, kjer bi bilo nekaj zaupnikov za komisijo, ki bi vodila volitve. Nato bi šli volilec v volilno pisarno, kjer bi bila komisija. Vsak volilec bi povedal, za koga glasuje in sicer za toliko mož, kolikor ima občina odbornikov. Ko bodo volitve končane, bodo zaupniki prešteli glasove, nakar se bo v zapisniku ugotovilo, koliko glasov je kdo dobil. Komisija bi takoj proglasila za odbornike tiste, ki so dobili največ glasov. Za njihove namestnike pa bi proglasili tiste, ki so dobili manj glasov kakor odborniki. Takoj po volitvah za odbornike bi se dalo voliti tudi župana in bi vsak volilec povedal, koga bi rad imel za župana. Tako bi bil izvoljen za župana tisti, ki bi dobil največ glasov. Nato bi poslali okrajni oblasti zapisnik o volitvah v odobritev in s tem bi bila vsa volilna stvar končana.

ZGREŠENI STREL

»Ali je to vaše, Edvin?«
Edvin se je z očmi srečal z detektivom in takoj povesil glavo.
»Da moje je,« je dejal plašljivo, toda njegov glas se je spet popravil, ko je nadaljeval: »Toda jaz nisem tega storil. Vi mi ne morete prav ničesar dokazati. Le svoj nož sem hotel na vsak način dobiti nazaj, pa nič drugega...«

»Prenehajte no, dragi Edvin! Čemu pa vam je bil tako nujno potreben tale nož? Razložite nam!«

Edvin je zajekal. Slad je dal znak Irvinu, naj ga izpušči. Edvin je začel obračati svoj vrat in ga otirati z roko.

»Kmalu mi ne zadavijo,« je rekel obrnjen proti Irvinu. »Ves vrat me boli.«

»Ne skrbite sedaj toliko za svoj vrat,« ga je ostro prekinil Slad. »Nabiti boste imeli za tisto še kasneje dosti priložnosti. Odgovorite mi na moje vprašanje! Čemu vam je bil tako nujno potreben tale nož?«

»Domislil sem se, veste...« je začel Edvin zmedeno pojasnjevati. »Ubit je bil z mojim nožem, jaz pa nisem hotel, da bi me v to zadevo vlačili. To ni dobro.«

»Pa dobro, toda odkod tale vaš nož?« Edvin ga je prekinil in dvignil roko.

»Tronutek prosim! Vedel sem, da bo sledilo tole vprašanje. Vem, da sem rekel, da ne nosim več s seboj noža. Pozabite, da sem vam to rekel pri prejšnjem zaslišanju. Se vedno in tudi sedaj nosim nož pri sebi. Razumite me, priznam...«

»To priznanje je nekoliko pozno, Edvin, ker smo to mi sami pred vami ugotovili.«

»Nič zato! Kakor sem bil rekel, sem le nosil svoj nož s seboj, ko sem prišel semkaj. Mislim, da je tukaj vse v redu in da se nahajam med poštenimi ljudmi, ali me razumete? Mislim, da se tukaj človeku ni treba bati nobenih pasti in zased...«

»Tako ete mislili torej? Kaj pa je bilo potem z vašim sorodnikom, no, no?«

»Za vraga, toda tega res nisem pričakoval... Jaz sem odvezal nož z nožnico vred od pasu, ko sem šel k večerji. Če sedite, vas nož moti, ker vas dreza v etegno.«

»Nikar toliko ne pojasnjujte! Kam ste ga dak?«

»Ravno to bi vam rad povedal. Skril sem ga v žep svojega plašča, ki je ostal v predurju. Nikogar ni bilo ob meni, ko sem ga vtaknil z rokavicami vred v žep.«

suknje. Toda, ko je Clinefom prinesel mojo suknjo na vašo zahtevo in v njej našel samo moje rokavice, sem takoj videl, s čigavim nožem je bil zločin izvršen.

»Sedaj pa smo ga, kakor vidite, spet našli pri vas,« je pripomnil Slad suho in pokazal na nož.

»Da, toda nožnice ni.«

»Kaj, nožnica je izgnila?«

»Lekal sem jo povsod v spalnici, pa je nikjer nisem našel. Lahko mi verjamete, da ikeanje te nožnice ni bil ravno najbolj prijeten posel, posebno ne v sobi, kjer leži mrtvec. Zunaj na okenskem napušču bi kmalu zmrazil, verjete mi...«

»Nehajte vendar že s temi solzavami bajkami! Ne vem, ali ste zmrazil ali ne, svoj nož pa ete le našli, ali ne? Leti nož namreč, s katerim je bil ubit vaš sorodnik, ki vas je naredil za bogatega človeka.«

Edvin se je stresel od strahu.

»Jaz tega nisem storil,« je začel ponovno prepričevati policaja. »Morate mi verjeti. Za božjo voljo, jaz tega nisem storil!«

»Kdo pa drugi?«

»Kako naj jaz to vem? Jaz sploh nisem bil niti v bližini kopalnice, ko so vsi zleteli iz obednice.«

»Ali morete to tako določno trdit?«

»Kaj vam nisem že enkrat povedal?«

»Čujte,« ga je opomnil Slad in spremeni svojo taktiko. Vi pravite, da vas nihče ni videl, ko ete vtaknili nož v plašč. Kako pa so vam potem mogli nož ukrasti?«

»Nisem rekel, da me ni nihče videl, temveč, da jaz nisem nikogar videl. Kaže pa, da me je nekdo moral videti...«

»Z dostavkom, da govorite resnico...« je pripomnil Slad, toda iz njegovega glasu je zvenel popolen dvom.

»Pri Bogu, da govorim resnico,« ga je prekinil Edvin in z ogorčenim glasom nadaljeval. »Kaj mislite, da vas bi poskušal tukaj vleči za nos...«

»Prav gotovo, če bi bili vi morilec.«

Edvin je bil očitno pri koncu svojih moči in pribezovali.

»Jaz nisem morilec, verjemite mi,« je rekel jokaje, »toda vem, da sem popolnoma v vaših rokah. In kaj sedaj?«

»Povejte mi sedaj, kako je potekla tista stvar z jeklenim predalom? Kje ste dobili ključ? Ali boste sedaj trdili, da niste niti v predal vlomili?«

Edvin je bil ali odličen igralec — v kar pa Slad ni doletel verjel — ali pa je bilo njegovo presenečenje resnično. Na njegovem čelu se je pojavila globoka guba, ki je bila nedvomno prisilna in je izvirala od resničnega napora, da bi razumel, kaj detektiv od njega prav za prav hoče. Pa ga ni razumel.

»Povejte mi najprej, kaj s tem hočete? O kakšnem predalu pa sploh govorite?«

V njegovem glasu se je moglo čuti tudi nekaj poklicne radovednosti.

»Iz jeklenega predala, ki se nahaja v bralnici, je bilo ukradenih pet tisoč funtov šterlingov. Ključ je nekdo vzel s svežnja ključev gosnoda Huberta. Ali nam

morete kaj podrobnejšega o tem povedati?«

»Vi bi radi takoj rešili vse uganke sveta, vsaj tako se mi zdi,« je odgovoril Edvin. »Zakaj pa me ne vprašate takoj tega, če morebiti nisem Jack Trbošek?«

»Govorite z drugačnim glasom, gospod Ruvan! Tak ton vam ne pristoji ravno preveč.«

»Toda kaj bi radi od mene? Najprej me daste s slo pripeljati semkaj in mi hočete dokazati, da sem izvršil umor. Toda pri tem ne bo dosti ereč, vam rečem.«

»To se ni popolnoma gotovo.«

»Pustite to, to se vam ne bo posrečilo... verjemite mi...! Potem pa, da bi bila vsa stvar še bolj zanimiva, me vprašujete, ali sem ukradel pet tisočakov iz predala? Ali mislite, da sem bedak? Kaj mi bo pet tisočakov sedaj, ko bom postal lastnik tako velikega imetja, ki ga je stari zapustil? Ali mislite, da bom ekočil v nesrečo samo za to, ker se v hiši nahaja ta pločevinasta blagajna, ki jo vi imenujete sef? Jaz sploh nisem mogel vedeti, da se tam nahaja pet tisoč funtov šterlingov, to morate tudi vi priznati.«

»Da, toda nekdo, ki se razume na take posle, je vzel ključ. Vi pa gotovo ne boste trdili, da se na take posle ne razumete.«

Edvin je naredil prezirljiv obraz.

»Kar nadaljujte,« je rekel porogljivo, »še malo, pa se mi bo vse ekupaj zdelo smešno, kar pripovedujete.«

Nemadoma oa se je nečesa spomnil in »akel«

Od tu in tam

Finančni minister je predložil za preračunske dvajsete izdaje izdajal in jih je predložil vladi, ki se bo danes zbrala na sejo. Kakor poročata »Hrvatski dnevniki« finančni minister dr. Juraj Šutej sestavi preračunski predlog, ki ne bo določil in uvažal nobenih novih obremenitev za davkoplačevalce. Finančni minister se je držal načela, da se morajo preračunski izdatki navzlic tekućim dananjim časom, ki zahtevajo izredne izdatke, pokrivali z rednimi, že obstoječimi dohodki. Dvajsetine ne bodo imele nobenih dodatkov, kar pomeni, da se bodo njihove odredbe omejile zgolj na izvedbo preračuna. To je novost, kajti doslej so preračunske predloge spremljali vedno obsežni finančni zakoni. »Hrvatski dnevnik« pravi, da je to novost peljal minister dr. Šutej, ki zastopa mnenje, da je treba preračunske predloge osvoboditi finančnih zakonov.

Na sejah gospodarsko finančnega odbora ministrov so govorili tudi o predlogu za uvedbo posebnih tipiziranih vrst kruha v zvezi z žitnim režimom, ki ga vlada misli izvajati. Tipizirani kruh naj bi dal prebivalstvu dober in tečen kruh po kar se da nizkih cenah. Zato bo vlada skušala na vsak način zavezati podraževanje žita, čeprav trgovci z žitom niso nehalno pritiskati na vse registre, češ da jih bodo vladne omejitve uničile. Predstavnik pasivnih krajev pa po drugi strani ne nehajo protestirati proti temu, da bi si majhen del pridobitnikov polnil žepa na račun siromašnega prebivalstva.

Prihodnji mesec bo v Smirni v Turčiji odprt mednarodni velesejem, katerega se udeležuje tudi naša država s posebnim paviljonom. Otvoritev tega velesejma so slovesna in je turška vlada za to priliko povabila našega trgovskega ministra dr. Andresa, naj se prireditve in otvoritve velesejma udeleži. Skoro gotovo je, da se bo minister dr. Andresa vabilu odzval.

V več krajih naše države gradi privilegirana družba za silose velika in obsežna skladišča za žito in druga živila. V Nišu bo veliko skladišče, katero bo gotovo do jeseni. Manjši silos pa bodo v kratkem začeli graditi tudi v Drnišu v Severni Dalmaciji. Ta silos bo imel prostora za 50 vagonov žita, ki bo namenjeno za bližnje okraje. Tudi ta silos mislijo dograditi do pozne jeseni. Največji pa bodo silosi v Vojvodini, kjer bodo zbrane največje zaloge žita, ki bodo pripravljene ne samo za domačo porabo, temveč tudi za izvoz v tujino. Kdaj pa bodo začeli graditi obljubljeni silos za shranjevanje sadja v Mariboru, pa ni znano.

Jugoslovanska zunanja trgovina se je v prvih šestih mesecih letošnjega leta zaključila z lepim aktivnim saldovom v znesku 759 milijonov dinarjev. Vojna je pospešila izvoz jugoslovanskega blaga, obenem pa so se dvignile cene, kar je mnogo pripomoglo k visoki aktivnosti zunanje trgovine. V tujino je bilo v šestih mesecih prodanega blaga za 3 milijarde in 89 milijonov dinarjev, uvoženega pa le za dve milijardi 527 milijonov dinarjev. Zanimivo je, da je znašal prebitok zunanje trgovine lani ob istem času le dobrih 114 milijonov dinarjev. Med izvoznimi predmeti je velika postavka bakra, katerega smo prodali za 415 milijonov, premoaga za 756 milijonov, drugih rud za 235 milijonov, živine za 296 milijonov, mesa in mesnih izdelkov za 365 milijonov, potem pa še mnogo moke, žita in drugega blaga. Med uvozom pa so največje postavke za bombaž, kovinske predmete, premoaga, avile, strojeve, elektrotehnični predmete, zdravila, avtomobile itd. V vsej vojni dobi od lanskega 1. septembra se je jugoslovanska trgovina zelo razvila. Bilanca je bila za 1484 milijonov dinarjev aktivna, med tem ko je bila v enakem obdobju leto poprej aktivna za dobrih 281 milijonov dinarjev. Potemtakem so posebne razmere zaradi vojne povzročile povečanje aktivnega salda naše zunanje trgovine za 1 milijardo in 202 milijona dinarjev.

Otroka z dvema glava je rodila mlada kmetica Ljubica Florić iz Grljana pri Zaječarju. Otroka je povila v poročnišnici zaječarske bolnišnice. Zdravniki so bili presenečeni nad otrokom z dvema glavama, čigar telesce je bilo dobro razvito, le leva stran prenege koša je bila razvita kakor pri 13letni deklici. Obe glavi sta bili normalno razviti. Seveda čudni stvor ni dolgo živel. Pač pa so se za pojav bolj zanimali zdravniki, ker so primeri otroka z dvema glavama in z razvitim telesom navzlic temu, da je bil rojen tri mesece prej, silno redki v medicini.

Za podraževanje Narodne banke se je zavzel javno tudi »Hrvatski dnevnik«. List meni, da je podraževanje Narodne banke zahteva ne posameznikov, pač pa zahteva vse ljudstva, zahteva gospodarstva in sedanje časa, ki je prinesel nove poglede na važna finančna in gospodarska vprašanja. Naj se posamezniki temu še tako upirajo, gotovo je, da bo ta načrt izveden, pa ne v korist posameznikov, temveč v korist celote in države.

Kongres predstavnikov balkanskih pravoslavnih cerkva v Novem Sadu se je včeraj zaključil, nakar je bilo izdano uradno sporočilo, ki pravi, da so delegati z zadovoljstvom ugotovili, da se delo navzlic sedanjim težavam v redu izvaja in da so se vezi med cerkvijo in ljudstvom močno poglobile. Delegati so izražali tudi željo, da bi cerkve ne skrbjele samo za notranjo moč ljudstva, temveč bi morale sodelovati tudi v javnem življenju ljudstva kot takem. Govorili so tudi o protiveški propagandi in sklenili, da je treba tako propagando pobijati z močno protipropagando. Mnogo so govorili tudi o socialnih načelih komunizma.

Služkinjo Jožefo Čretnik iz Hrastnika je v Zagrebu zaklal šofer Ivan Lippert iz Osjeka. Dekle je bilo od februarja zaposlena v Zagrebu, poprej pa je živela v Osijeku skupaj z Lippertom. Ko je bil šofer poklican v vojsko, je Čretnikova odšla v Zagreb in si poiskala službo. Ko pa se je Lippert vrnil iz vojske, se Čretnikova ni hotela z njim več meniti. Šofer ji je grozil in zato se je Čretnikova stalno pazila, da se z njim ne bi srečala. Izogibala se je večjih ulic in je hodila vedno le po stranskih. Toda včeraj jo je Lippert počakal v veži hiše, kjer je Čretnikova služila. Zabolal jo je dvakrat z velikim kuhinjskim nožem v preda nato pa pobežnil. Med tekom je divje mahal s krvavim nožem in grozil ljudem, da bo vsakega zaklal. Če ga bo kdo skušal prijeti. Toda včeraj je prišel policaj in po hudem boju morilca ukočil. Morilec trdi, da ga je Čretnikova okradla in da se je zato maščeval. Toda dekletova gospodinja pravi, da je bila Čretnikova pridna in vestna služkinja, da se ni mogla nikoli pritožiti čez njo. Čretnikova so takoj po napadu prepeljali v kliniko, na je izdihnila ne da bi se zavedala.

Zadnjikrat: Revolucionarna epopeja iz burne francoske zgodovine. - Ob 16., 19. in 21. uri

PLES NA VULKANU

GL. igralci: GUSTAV GRÜNGENS, SYBILLE SCHMITZ in TEO LINDEN
KINO UNION — telefon 22-21

Mladi gangster Slopšek pred 5 sodniki

ki danes sodijo o umoru invalida Hribernika na njivi pri Klečah

Ljubljana, 26. julija.

Glavna oseba današnjega hudega procesa pred velikim senatom, ki mu predseduje s. o. s. g. Ivan Kralj, je odpušteni podnarednik 16. artiljerijskega polka Ivan Slopšek, 24letni fant — amerikansko dete. Slopšek je bil 1916 rojen v Clevelandu, pristojen je v Brezice, zadnji čas pred aretacijo je kot brezposelni stanoval v Stožicah 95 pri neki železničarjevi vdovi, ki je znal brezvestno izrabljati njeno dobrodušnost. Prav na dan procesa je Slopšek izpolnil 24 let in 4 mesece. Cleveland je znan kot eno velikih središč gangsterstva in je prav verjetno, da je na tega mladeniča v neznanih letih mogoče močno vplivalo gangstersko okolje, kajti v staro domovino se je s starši povrnil okoli leta 1925.

Ivan Slopšek se je že lani seznanil s sodniki malega senata, ko se je moral zagovarjati zaradi tatvine 31 vojaških revolverjev iz vojaškega skladišča, ki so bili ukradeni leta 1938, ko je Slopšek še aktivno služil. Ti revolverji so prinesli pravo nesrečo. Neki hlapec je kupil tak revolver, s katerim je potem na Posavju obstrelil svoje dekle. Drugi nesrečnejši je kupil prav tak revolver tam na Dolenjskem od nekega krošnjarja. Ta si je s tem revolverjem končal življenje. Prav ta dva dogodka sta dala povod, da je bila v vojaškem skladišču uvedena preiskava, ki je dognala, da je bilo 31 revolverjev ukradenih. Slopšek je bil obsojen le zaradi tatvine 1 revolverja. Takrat se je izkazal.

Za današnji proces vlada med posavskim prebivalstvom veliko zanimanje, kajti truplo nezgodnega invalida Antona Hribernika so našli v jami zasipnici zakopano na Kregarjevi njivi pri Klečah in pokrito z gnojem.

Ivan Slopšek je danes prišel pred veliki senat zaradi treh hudodelstev.

Državni tožilec obtožuje

Ivana Slopška, ki je drugače krepak in zanimiv človek, v prvi vrsti zločinstva umora po zrelem preudarku in iz koristiljublja, ker je svoji žrtvi pobral razne stvari, dalje ga obtožuje, da je od maja in v drugi polovici 1938 izvršil več tatvin kot podnarednik v vojaškem skladišču, odkoder je odnesel najrazličnejši vojni material, tako 31 revolverjev, 26 oboj, razno perilo, mnogo sanitetnega materiala, ruhe, operacijske instrumente in tudi razno kovaško orodje, nazadnje, da je zakrivil zločinstvo lažnih domačih listin, ko je ponaredil vojaško knjižico (vojaško ispravo) sebi v korist.

Umor Ivana Hribernika

Prav obširna obtožnica, ki jo je danes prečital državni tožilec g. Bogdan Lendovšek, navaja, da je obtoženec Slopšek 3. januarja letos okrog 18, ko je bila že tema, izvalil Antona Hribernika pod pretezo, da ima napravljen do 3 kg saharina, na samotni kraj pri Klečah, kjer ga je potolkel tako, da ga je večkrat s trdim topim predmetom po glavi tako močno na več krajih, da se je Hribernik nezavesten zgrudil in udarci so bili tako siloviti, da je napadeni po nekaj minutah podlegel poškodbam, ena rana je bila taka, da so se celo razlili možgani. Razbojnik je nato pobral svoji žrtvi 4800 din gotovine, denarnico z 70 din kovanega denarja, možko kolo in revolver. Zverinski morilec je žrtev nato zavlekel na njivo posestnika Kregarja iz Savelj, truplo tam zakopal v jamo-zasipnico, kjer je bila shranjena pesa,

Športne vesti

Današnje zagrebške »Novosti« pišejo o plavalnem ligaškem dvoboju ZPK in Ilirije. Predsednik in tehnični vodja ZPK Praunspenger je v »Novosti« dal izjavo, da so bile ilirske plavalke in plavalci izvrstno pripravljeni. Za Ilirijo pravi, da je niti en plavalni ligaški klub v Ljubljani ne bo mogel premagati. Sicer pa pravi, da so bili rezultati na splošno zaradi težke vode slabi tako pri Zagrebčanih kot pri Ilirijanih.

Poraz v waterpolu pripisuje tehnični vodja slabemu rezervnemu vratarju ZPK, obenem pa graja sojenje sodnika. Preiča, ki ni kaznoval zadosti način igre nekaterih naših igralcev (Kvedra in Jamnika).

Jutri popoldne nastopi Ilirija v povratilnem dvoboju v Zagrebu proti ZPK. Zagrebčani upajo v waterpolu na neodločen rezultat, v plavanju pa na 40 točk, torej 3 krat več kakor v Ljubljani.

Ligaške plavalne tekme v tabeli (pri plavanju kažejo številke število nastopov, zmag in porazov, stanje točk in povprečni prerez):

Jug	2	2	0	132	66
Ilirija	2	1	1	126	65
Viktorija	1	1	0	55	55
Jadran	2	1	1	98	49
ZPK	3	1	2	134	44.7

Waterpolo:

1. Jug	2	2	0	0	10:1	4	(0)
2. Viktorija	1	1	0	0	10:0	2	(0)
3. Jadran	2	1	0	1	5:5	2	(2)
4. Ilirija	2	1	0	1	5:11	2	(2)
5. ZPK	3	0	0	3	1:14	0	(6)

Plavalni tečaj ministrstva za telesno vzgojo. Za propagando in pospeševanje plavalnega športa bo minister za ljudsko telesno vzgojo priredil letos v času od 25. do 29. avgusta tečaj za izobrazbo inštruktorjev plavalnega športa. V ta tečaj bo sprejetih 25 učencev prvenstveno iz tistih krajev, kjer so ugodni pogoji za ustanovitev in razvoj plavalnega športa. Kandidati za tečaj morajo izpolniti sledeče pogoje: 1. biti morajo državljani kr. Jugoslavije, 2. ne smejo biti mlajši od 18 in ne starejši od 28 let, 3. morali so se doslej baviti s plavalnim športom in da obvladajo več načinov plavanja. Predpisano taksirano (z 10 din) prošnjo za sprejem je treba poslati s priporočilom krajevnega združenja za telesno vzgojo (sokolsko društvo) ali kako športno združenje oziroma v krajih, kjer tega društva ni, s priporočilom državne ali samoupravne oblasti, ministrstvu za telesno vzgojo ljudstva do 8. avgusta. V prošnji je treba navesti poleg osebnih podatkov tudi podatke o morebitnem dosedanjem športnem delu, o osebnih plavalnih sposobnostih ter o načrtu za bodoče delovanje za propagando plavalnega športa v kraju svojega bivališča. Stroške za organizacijo tečaja ter za prehrano, stanovanje in potovanje udeležencev bo prevzelo ministrstvo za telesno vzgojo. V tečaj sprejeti kandidati bodo pismeno poklicani.

in je truplo nato pokril še z gnojem.

Nikdo ni slutil, da je bil ta usodni večer izvršen na tem kraju tako krut zločin. V Rožni dolini, kjer je Hribernik stanoval, ki pa se je mnogo bavil s tihotapstvom saharina, kokaina in eksportnih cigaret, so Hribernika sicer pogrešali, toda nikdo ni slutil, da je umorjen, ker je vsakdo smatral, da je odšel kam po svojih tihotapskih poslih.

Po daljšem času odkrit zločin

Po izvršenem zločinu se je obtoženec Ivan Slopšek, ki je spremljal Hribernika na samotni kraj z izgovorom, da ima tam shranjen saharin, vrnil domov. Bil je brez klobuka in vrhnega suknjica. Domov je prišel brez klobuka in povrnika. Vlada je hud mraz. Vsem je bilo to čudno. Na zadevno vprašanje je odgovoril:

»Hudič me je prišel klicat. Pa sem ga peljal v Crnuče, kjer ga je onile fester mahnil z železno slango.«

Kregarjev hlapec Peter Cuderman je okoli 8 zjutraj 21. marca raztresel z jame gnoj na njivo. In kmalu je odkopal mrtveca. Bilo ga je groza. Odhitel je domov do gospodarja, ta pa k orožnikom naznanil, kaj je najdeno na njegovi njivi. Tja poslana orožniška patrulja, ki je imela edini nalog, da ukrene vse potrebno za zavarovanje dejanskega stanu, je sprva smatrala, da je bil neznanec ustreljen z revolverjem, ker je videla rano na čelu in zadaj v zatilju. Zato so tudi prva poročila javljala, da je bila žrtev ustreljena z revolverjem. Sodna komisija, ki sta ji kot zdravnika izvedenca prisostvovala dr. Ervin Suher in dr. M. Cunder, je ugotovila, da gre za nezgodnega invalida Antona Hribernika, doma iz Horjula. Po mnenju zdravnikov-izvedencev je smrt nastopila zaradi otrpnenja možganov, ki so ga povzročili mnogi udarci na glavi, od katerih je bil udarec na zatilju prav posebno vehementen. Vsaka zdravniška pomoč je bila izključena.

Sum je hitro padel na obtoženca

ki se je kot odpušteni podnarednik že dalj časa klatil brez dela in zaslužka po ljubljanski okoli in se je zadnje čase največ zadrževal v Stožicah pri Katarini ... jevi, kjer se je celo zarotil z njeno 15letno hčerko. Slopšek je bil tudi v tihotapskih poslih zvezan z umorjenim ter je vedel, da ima ta vedno mnogo denarja. Po umoru je obtoženec razpolagal tudi z večjimi vsotami denarja ter je bil zelo darežljiv napram mnogim osebam svojega okolja. Po kratkih poizvedbah se je ježenskim orožnikom, ki jim je pomagala tudi ljubljanska policija, kmalu posrečilo razkrinkati pravega morilca. In prišli so nato na dan vsi njegovi zločini in grehi!

Državni tožilec je v obtožnici s prav strogo logičnimi izjavami dokazal, da gre v Hribernikovo primeru ne samo za naveden umor, marveč za hud zločin, za umor iz koristiljublja in umor po zrelem preudarku. Za tak zločin določa naš kazenski zakon smrt na vešalih odnosno dosmrtno robijo.

Se dva druga Slopškova zločina

Obtožnica nato kratko navaja še za dva druga obtoženčeva zločina vse dokaze, ki ga obremenjujejo. Slopšek sam je priznal, da je kradel razno blago iz vojaškega skladišča. Imel je ponarejene ključ, s katerimi je lahko odpiral glavna vrata in razne zaboje, v katerih je bil shranjen vojni material. Slopšek je priznal, da je prodal več revolverjev za 1800 din.

Ob priliki obtoženčeve aretacije so našli na njegovem stanovanju dve vojaški knjižici, kakršne dobe vojni obvezniki v svrhu njih legitimiranja. Obtoženec komendant kapetan Andrej Pire je izstavljal vojaško knjižico, v kateri je bila njegova ocena zanj zelo nepovoljna, da je slabega ponašanja, nepoverljiv in nezanesljiv in so bile navedene tudi razne disciplinske kazni. V drugi ponarejeni knjižici pa je bila za obtoženca navedena zelo povoljna ocena, češ da je primernega vladanja, zanesljiv, iskren, marljiv in da zasluži priporočila za službo, izpuščene so bile vse disciplinske kazni. Slopšek priznava ponarejanje knjižice. V tatninsko afero so zapletene še 3 osebe.

Obtoženec priznava vse zločine

Čitanje obtožnice je trajalo dobro uro. Nato je sledilo generalno in podrobno zaslišanje obtoženca. Z nekoliko tresotim glasom je obtoženec priznal krivdo umora Antona Hribernika in da si je prilastil omenjene obtoženčeve stvari, kakor smo jih gori navedli. Izgovarjal pa se je, da je bilo zgolj naključje, da je prišel Hribernik ob življenje. Sla sta do gozda v Klečah, kjer naj bi mu izročil zavoj saharina. Dal mu je res zavoj, v katerem pa ni bil saharin, marveč suha zemlja in prah. Zahteval je od njega nagrado 500 din. Sporekla sta se. Začela sta se ruvati. Hribernik je potegnil za revolver, toda med ruvanjem je počil strel, ki je zadel Hribernika, da je padel, sam pa j pobežnil. Drugi dan zgodaj zjutraj je šel na kraj dogodka gledat, kaj je s Hribernikom. Pobral mu je denar in truplo nato prijel za nogo in ga zavlekel v jamo, kjer ga je pokril z gnojem. V svojem govoru se silno zapletla in prihaja v večna nasprotja z zdravno logiko. Izmisli si je cele romane. Marljivo je bral prve vesti o odkritju trupla na Kregarjevi njivi.

Zaslišavanje obtoženca ob sklepu lista še traja. Dvorana je nabito polna občinstva.

Se en nemški vremenski poskusni balon pristal

Videti je, da so sedaj nemški vremenslovci zelo pridno na poslu ter z vsi vno raziskujejo vremenske razmere v ozračju — kar je sprito današnje intenzivne letalske vojne tudi jako razumljivo. Te dni je namreč pristal v naših krajih že drugi vremenski poskusni balon, ki ga je veter prinesel iz daljnjih nemških dežel. Posestnik Imbre Petrinjak iz Brezice pri Poljčanah je v torek 23. t. m. okoli poldneva našel blizu svojega doma majhen nemški balon s papirnati padalom in posebnim merilnim aparatom. Na aparatu je bilo pritrjeno pismo, iz katerega je bilo razvidno, da so spustili tudi ta balon v observatoriju v Lindenbergu v zrak, za dolgo pot do Poljčan pa je rabil

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Temperatura v C°	Relativna vlaga v %	Oblačnost od 1-10	Veter amer. (jakost)	Padavine m/m	vrsta
Ljubljana	760.2	26.7	17.3	83	10	0	—
Maribor	760.0	25.0	17.0	80	2	0	—
Zagreb	762.0	26.0	18.0	90	10	E ₁	—
Belgrad	761.9	27.0	19.0	90	10	SW ₁	—
Sarajevo	761.6	28.0	19.0	80	8	0	—
Vis	761.1	27.0	20.0	70	0	NW ₂	—
Split	760.3	32.0	22.0	50	2	NW ₁	—
Kumbar	759.4	29.0	21.0	80	0	0	—
Rab	761.5	29.0	19.0	70	4	0	—
Dubrovnik	759.8	31.0	20.0	70	0	0	—

Vremenska napoved: Delna oblačnost, nagnenje k padavinam.

Koledar

Danes, petek, 26. julija: Ana.
Sobota, 27. julija: Pantaleon.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 41; mr. Trnkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ul. 7.

Rezervnim oficirjem sporočamo, da se bodo izdajale železniške legitimacije iz tehničnih razlogov le enkrat mesečno. Prijave bomo zbiral do 5. vsakega meseca, nakar bomo naročilo skupno izvršili. Opozorjamo zaradi tega vse tovariše, da ne čakajo z naročilom železniške legitimacije do poslednjega dne, ko jo potrebujejo. — Uprava pododora Združenja rezervnih oficirjev v Ljubljani.

Razstava načrtov za Dom onemoglih na Bokalcah v Jakopičevem paviljonu je zbudila tako zanimanje in je tako dobro obiskana, da je podaljšana do nedelje zvečer. Vstopnine ni.

Članom častne čete ZFO. Pozivamo vse člane častne čete, da se zberejo v petek, dne 26. julija ob 8 zvečer v dvorani »Akademskega doma« na Miklošičevi cesti št. 5. Pokažite s točnostjo svojo disciplino. — Akcijski odbor ZFO.

Izlet SPD: Za izlet na Triglav v času od 1. do 4. avgusta sprejema pisarna SPD v Ljubljani. Aleksandrova 4/I prijave do vključno sobote 27. t. m., ker mora pravčasno sporočiti oskrbnikom glede prenočišč in prehrane. Kdor želi v prijetni družbi posetiti triglavsko pogorje, naj se takoj prijavi v društveni pisarni SPD!

Dr. Rodoschegg ne ordinira do konca avgusta.

V dopolnitev že objavljenega poročila o prispevkih občin v »Sklad za zdravljenje jetičnih bolnikov« v višini 1250 din obveščamo javnost, da so prispevale v ta sklad v zadnjem času še občine: Grosuplje 1500, Dobje-Mojstrana 100, Teharje 100, Krize na Gor. 50, St. Jurij pri Grosupljem 600, Maribor 1000, Radovljica 400, Blagovica 50, St. Vid pri Grobelnem 100, Zagorje ob Savi 100 in Ljubljana 2000 din. Doslej torej skupaj 7250 din. — Od nekaterih občin imamo zagotovila, da bodo v prihodnjem občinskem proračunu za ta sklad predvidele primerne vsote. Najdemo se, da ne bo občine v Sloveniji, ki bi prezrla naš apel in pričakujemo še nadaljnja nakazila oziroma zagotovila. Zgoraj navedenim občinam se iskreno zahvaljujemo v nadi, da bodo one, ki so prispevale le nizke zneske, poskrbele za to, da s prihodnjim proračunom nakažejo višje prispevke. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Mestna poštinska kolonija iz St. Ruperta pri Mokronogu se vrne v Ljubljano jutri, v soboto 27. julija, s popoldanskim vlakom. Stareš otrok vabimo, da jih pričakujejo na glavnem kolodvoru.

Dijaški konvikt v Celju. Dijaški konvikt sv. Cirila in Metoda v Celju sprejema pod ugodnimi pogoji na stanovanje in hrano učence prvega in drugega razreda državne gimnazije ter celjske meštanske šole. Konvikt s svojim krasnim vrtom in igriščem ob smrekovem gozdu ima prekrasno lego, ki s svojim bujno zelenim ozadjem vzbudi in ohrani vsakomur, ki se tu mudil le nekaj časa, vtis in občutek letovišča, vabljivega zatišja in nepozabnega čara. Zavod ima značne, svetle, sončne učilnice in spalnice; odmaknjen je od prahu ter daleč proč od tovarn in industrije. Prostora je v njem za okrog 50 dijakov. Hrana je izdatna in dobra. Dijaki so v konviktu pod nadzorstvom, imajo svoj dnevni red in dobivajo skupne brezplačne instrukcije. Konvikt je oddaljen od gimnazije četrte ure, pet minut od Glasbene Maticice, kjer se lahko gojenci na željo staršev vpišejo ter strokovno izobrazijo v glasbi. Starši, ki nameravate dati svoje sinove v celjske državne šole in v ta zavod, se oglasite glede pojasnili in sprejema čim prej v kapucinskem dijaškem konviktu ali pa v kapucinskem samostanu v Celju!

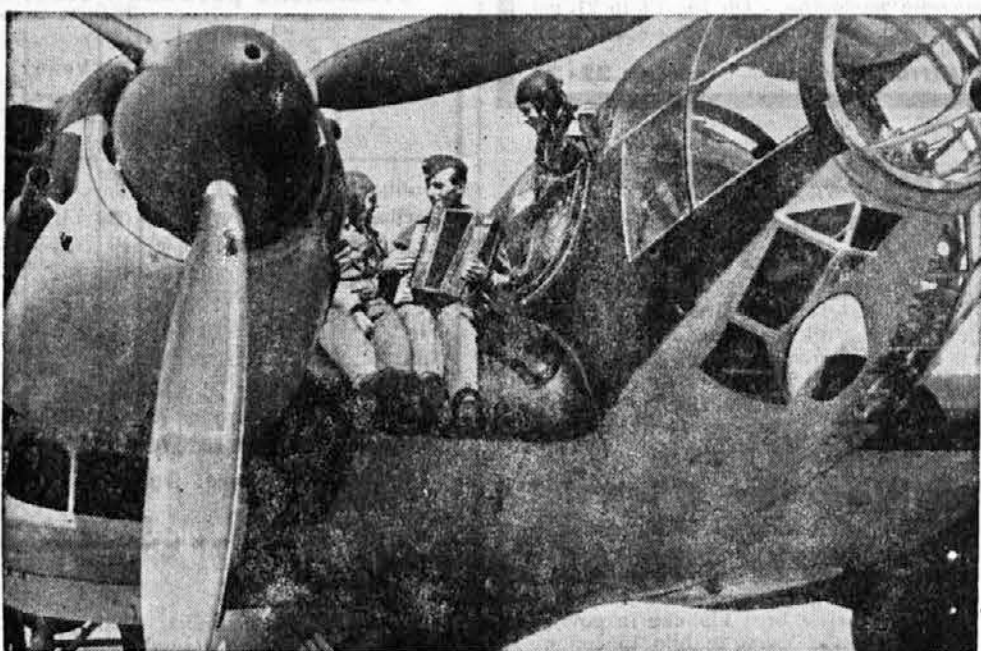
Dirka konja v smrt

Maribor, 25. julija

Danes zjutraj se je pripetila na vogalu Kneza Koclja ulice in Kopaliske ulice nenavdarna nesreča. Z vsi silo je pridrkal v galopu po Kopaliski ulici lep visok konj, opremljen samo s komatom. Pridrvel je s tako naglico, da ni več na stikališčih omenjenih ulic mogel zaviti v stran ter se je zato z vsi močjo zaletel v zid Herikove hiše. Udarec je bil tako močan, da je vrglo konja daleč od zidu ter je oblezel sredi ceste čisto omamljen. Ko so se zbrali okrog njega ljudje, so videli, da ima zlomljeno zadnjo nogo. Čez nekaj časa je prihitel po cesti ves zasopljn hlapec, kateremu je živel ušla. Spravili so konja na bližnje dvorišče, kjer ga je pregledal živinozdravnik. Odredil je, da se konja takoj zakolje, ker mu ne more pomagati. Poklican je bil konjski mesar, ki je žival kar na dvorišču zaklal ter jo odpeljal potem v klavnico.

Konj, ki se je na tak način končal, je bil plemenit ameriški dirkač, last pivovarstva Tschelgija. Ko ga je hlapec zjutraj v hlevih v Gregorčičevi ulici napregal, je konj naenkrat podvil ter odgalopiral v mesto. Za konja je nedavno ponujal neki kupec iz Hravske 14.000 din, pa ga lastnik ni hotel prodati.

samo en dan. Iz datuma na pismu se je videlo, da je bil spuščen 23. pristal pa je pri Poljčanah spet 23. t. m. Balonček in padalo sta nekoliko poškodovana, aparat sam pa je bil cel. Iz priloženih navodil je bilo razvidno, da prosi observatorij najditi, naj balon z aparati proti nagradi pošlje na označen naslov. Najditi je balon izročil orožnikom, ti pa okrajnemu načelniku, ki ga bo spravilo naprej v Nemčijo.

Brnenje letalskih motorjev je za trenutek zamenjal glas harmonike.

Vojaško orožje in živi človek

Nemci pravijo, da v tej vojni odloča samo živi človek-borec ter da poteka vojaških operacij ni mogoče vnaprej izračunati

»Völkischer Beobachter« objavlja izpod peresa vojaškega strokovnjaka članek pod naslovom »Vojaško orožje in živi človek«. V njem med drugim pravi, da človek ob pomisleku na Maginotove utrdbe lahko razume, kako izredno vlogo igra orožje, ki se uporablja v boju. Članek je rezultat razgovorov s francoskim stotnikom, ki je poveljeval četni v neki utrdbi v Maginotovi črti ter tudi vzdržal napade nemške divizije.

Ko so narodi novembra 1916 odložili orožje — pravi članek — so to storili v prepričanju, da je material izvojeval zmago nad človekom, in da je bil nemški vojak premagal zaradi slabe oborožitve, pomanjkanja streliva, pomanjkanja tankov in zaradi svoje slabosti v zraku. Res pa je, da je nemška vojska pokazala ne samo svojo vrednost tudi proti številni premoči in proti silni oborožitvi največjih industrijskih držav, pač pa je izvojevala v velikih bitkah tudi zmago. Smatrali so za dokazano, da je potekla doba operacij na odprtem polju, in to je posebno važno za francoski generalni štab, kakor tudi za francosko vojaško šolo in vojaško književnost. Zadnja dva meseca sta pokazala, da se v Franciji v tem oziru ni nič spremenilo. Francozi se niso mogli odločiti za pravo vojskovanje. Bolj so cenili vztrajati na mestu kakor pa izvesti operacije. Ni bilo voditelja, ki bi bil sposoben za pomembnejše odločitve. Ni ga bilo tudi vojaka, ki bi se boril tako kakor nemški pešec, pionir in oklepnik. Za francoskega častnika, ki je tudi po porazu še vedno mislil, da je pravilno njegovo pojmovanje načina

vojskovanja, je bila nerazumljiva drznost nemškega vojaškega vodstva, kakor tudi borbenost naše pehote in pionirjev. Obisk v Maginotovih utrdbah mi je pomagal do dvoje važnih spoznanj: Potek vojskovanja se ne da matematično izračunati ter se ne sme navzlic vsemu priznavanju njegovega pomena precenjevati. Značilno za nemški način vojskovanja je namreč, da Nemci niso do zadnje potankosti izračunali vojaških operacij, temveč so izdajali sklepe od trenutka do trenutka. Znanji se je treba v položaju, ki je nenadno nastopil. Mnogokaj je nemško vojaško vodstvo v tej vojni presenetilo, vendar pa je vodstvo premagalo take okoliščine in zmerom pripravilo sovražniku nov položaj, v katerem se ni mogel znajti. Maginotove utrdbe predstavljajo brez dvoma tehnično popolnost. Pa vendar ni zmagala tehnika, temveč živi človek.

Nisem mogel nagnati vojakov, ki so prestali nemški topniški ogenj, naj gredo na opazovališča — mi je pravil francoski stotnik. Na vprašanje, ali je bilo pri tej priliki kaj mrtvih in ranjenih, mi je odgovoril, da jih ni bilo; toda moralni učinek nemškega orožja je bil strahovit in nevzdržen. Vseh 500 vojakov, kar jih je bilo v tej utrdbi, se je polastila zmeda. Nihče ni hotel iti v oklepno kupolo. To jasno dokazuje, zaključuje članek, da smo mi opravičeno ponosni na vojaško vodstvo, ki je bilo duhovno močnejše. Vsak nemški vojak popolnoma obvlada svoje orožje, ki ga smatra samo za sredstvo, s katerim se da doseči zmaga. V tej vojni odločuje samo živi človek, borec.

Čudna izjava estonske poslanske zbornice

»Od danes dalje je kmet gospodar na svoji zemlji, vsa zemlja z gozdovi, rekami in jezери pa postane državna last«

V baltičkih državah, Estoniji, Letonski in Litvi danes tudi vre, kakor na številnih drugih evropskih področjih. Ze tedaj, ko je Nemčija zasedla Poljsko in ji je pri tem pokopavanju velike slovanske države pomagala tudi Rusija, je postalo jasno, da se tudi male države ob Baltičkem morju ne bodo mogle dolgo upirati in da ne bodo mogle ohraniti svoje, razmeroma mlade svobode. Rusija je začela kmalu pošiljati tja svoje vojaške oddelke, ter ta svoj korak utemeljevala pred svetom s tem, češ, da so ji nujno potrebna vojaška in pomorska oporišča ob tem kosu obale Baltičkega morja. Vse je šlo gladko, saj bi bil vsak odpor gotovo tudi brez smisla. S to svojo usodo so se omenjene tri baltičke države pričele sedanjih razmer v Evropi, kakor se zdi. tuda dokaj hitro pripriznile. Sovjetski vpliv v teh deželah je bil z dneva v dan večji in sovjetsko časopisje je začelo celo pisati, kako velik veselje vlada v baltičkih državah nad tem, da so dobile tako močno zaščito. Razmere, ki danes vladajo ob Baltiku, zelo nazorno pojasnjuje tudi izjava, ki jo je na zadnji seji podala estonska poslanska zbornica. Pri tej seji je sklenila, naj vsa zemlja postane državna last. Izjava estonskega sej-

ma je v vsakem oziru zanimiva in jo zato prinašamo v celoti:

Glasi se takole:

»Stoletja je trpel estonski narod pod jarmom baronov in veleposestnikov. Rojali so se mu in ga mučili baroni in njihovi pomagači. Ko so odšli baroni in je prišel kapitalizem, so kmete še dalje tiščali k tlom težki davki in dolgov. Od kmečkega dela so bogateli troki, ki niso prav nič delali. Danes je prišel konec te strašne preteklosti. Od danes dalje je kmet gospodar na svoji zemlji. Ljudstvo je dobilo svobodo. Danes je delovno ljudstvo edini polnopravni gospodar Estonije.

Sejm je sklenil: Vsa zemlja z gozdovi, rekami in jezeri postane državna last. V posesti vsakega kmeta ostane največ trideset hektarjev. Ostanek posestev pride v državni sklad zaradi podelitve zemlje kmetom, ki zemlje nimajo, ali pa je imajo premalo. Od danes dalje na naši zemlji ni več prosta, ki hočejo živeti od kmečkega znojta. Vsa zemlja se podeljuje brezplačno in brez roka na razpolago kmetom. Vsi poskušajo, da se povrne na razpolago kmetom. Bodo strogo kaznovani. Sejm je sklenil, da se ukinejo vse davjave,

s katerimi so bili kmetje obremenjeni z zadnjo agrarno reformo. Istočasno sejm predlaga vladi, naj izda ukrepe, po katerih bi bili izbrisani vsi ostali dolgovni delovnemu kmečkemu ljudstvu, kakor tudi, naj se ukinejo težki davki in globe, s katerimi su upravne oblasti kaznovale kmete.

Zivelo letosno delovno ljudstvo, vrhovni gospodar zemlje. Zivela trdna zveza delavcev in kmetov!

Ne moremo se tu spuščati v vprašanje, ali je ta izjava prišla estonskim poslancem res čisto od srca, ali pa je le izraz trenutno pametne politike, da se je treba zadovoljiti z manjšim zlom, če jih je na izbiro dvoje. Dokaj čudno pa se v eni in isti izjavi slišita naslednja dva stavka: »Od danes dalje je kmet gospodar na svoji zemlji« in »Vsa zemlja z gozdovi, rekami in jezeri postane državna last.«

Lastovke in mrčes

Ptičji lovci so izračunali, da ulovi dvojica lastov, ki še nima mladičev, na mesec okoli 40.000 žuželk. Če pa gnezdi in ima mladiče, se število ujetih žuželk zviša na mesec na približno 270.000. Je pa mnogo parov lastov, ki v enem samem letu ulove veliko več ko milijon škodljivih žuželk. Tako šele si moremo predočiti veliko koristi, ki nam jo nudijo te koristne ptice.

Križi in težave na poti k filmski slavi:

Filmski igralci, ki ne vedo kaj igrajo

Igralka Ann Sheridan.

(Foto Warner Bros.)

Med filmskimi zvezdami, ki so zadnji dve leti imele v Ameriki in drugod po svetu veliko uspeha, je igralka Ann Sheridan. Tudi ta je prišla do slovesa in uspeha čez noč, nihče ni prej ničesar vedel o njej.

Toda filmska slava ne pride čez noč. Pot do nje je navzlic videzu trnjeva in dolga. Kaj vse mora igralka in igralka prestati prej, preden more sploh z imenom stopiti pred javnost. Pogosto mora igralki reči, da niti ne ve za koga. Za take reči res velja reči, da ne ve levica, kaj — in za koga — dela denarica...

Ann Sheridan, ki bo v prihodnji sezoni nastopila s filmom »Stara devica«, pripoveduje o tem naslednje zanimive reči:

»V začetku svoje filmske poti se mi pogosto ni niti sanjalo, kakšno nalogo bodo v katerem filmu opravljale n. pr. moje roke, lasje, ali noge. Čudno je to, pa se le pogosto dogaja, da slikajo igralci ali igralku ta ali oni del telesa, ne da bi njegov gospodar vedel, v kakšni zvezi je to z vsem filmom.

Pogosto vidite v filmih prizore, kako si glavna igralka ravna lase, kako si obuva nogavice. Nenadoma se pokaže slika od blizu, na platnu se pokažejo leetetajoči se kodri, kos lepe noge, čudovita roka, ki piše pismo. Ne boste verjeli, da to ni roka igralke, v katero ste vse zaverovani, marveč roka neznanke, ki ji obraza v filmu morda še nikoli niste videli. To se dogaja vsak dan. Neznanke, ki jih je Bog obdaril z večjo lepoto in pravilnostjo telesa

»Stara ljubezen ne zarjavi«

V Sisku se je pred dnevi pripetil redek dogodek, ki je po vsem mestu povzročil veliko pozornost in pri mnogih ljudeh odkrito veselje. Zvesta preročilo: »Stara ljubezen ne zarjavi«, se je po tridesetih letih vrnila iz Amerike Ana Malus k svojemu možu Francu. Po hudem prepiru je nekoč napolenila svoje kovčge in se kratkoma odločila, da se poda čez veliko lužo. V Ameriki si je prihranila precejšnjo vsoto denarja. Po tridesetih letih pa se ji je stozilo po svojem možu, prodala je svoje reči in se je vrnila v domovino k svojemu možu, ki ima že 75 let, žena pa 67 let.

Samo v enem letu so polovili nad 54.000 kitov

Kitovo ali ribje olje postaja čimdalje večjega pomena. Iz njega izdelujejo milo in margarin (porejeno presno maslo) in še glicerol in razstreliva. Največ ribjega olja so do sedaj pridobivale skandinavske države, zlasti Norveška. Medtem ko so prejšnje čase polovili povprečno na leto samo 3000 kitov, so jih leta 1938 polovili 54.664, iz katerih so natopili 615.000 ton olja. Tudi to jesen pojdejo kitolovci spet na lov. Toda neki strokovnjak je dočkal, da bo moral lov na kite, če bodo polovili toliko kitov, prenehati, ker bodo sicer iztrebljeni vsi kitji in bo svet izgubil vse koristi, ki jih ima od njih.

kakor slovite igralko, morajo to lepoto za majhen težko prislužen denar posojati, da večajo slavo in priljubljenost velikih zvezd.

Ann Sheridan to ve. Tudi sama je dolgo morala služiti kruh s tem, preden so odkrili njen veliki igralski talent. Njeno delo pri filmu je bilo, da je zdaj pa zdaj morala posoditi kak del svoje lepe postave. V hollywoodskem strokovnem jeziku se to pravi »dublirati za roke, noge, ramena, in rokopolis«.

Ta igralka je zamenjavala v tem različne slovite filmske ženske. Prav redkokdaj je vedela, kaj kateri njen posnetek predstavlja, zakaj te vrste slike delajo ponavadi pozneje kakor sam film, kadar vidijo, da ta ali oni prizor z »izvirnimi« postavami ni lep, potem pa te tuje posnetke vstavijo v film — ne da bi gledalci to kdaj zasluhtili.

Če je n. pr. v kakem filmu malikovana zvezda naglo vrgla pogled na svoj zaročni prstan, je naslednja slika pokazala taisti prstan ogromno povečan na roki — Anne Sheridanove. Ako je junakinja filma sedla k pisalniku, da napiše nekaj zaljubljenih besedi izvoljencu svojega srca, potem je naslednja elika na platnu pokazala piščo roko Sheridanove, bodočega odkritja v ameriškom filmu.

Danes je Ann Sheridan med prvimi igralkami v Hollywoodu. Dela pri družbi Warner Bros, toda ne pusti, da bi njo v takih posnetkih zamenjaval kdorkoli, in pravi:

»Če bo občinstvo kdaj videlo, kako vtikam vrat skozi obleko, naj bo prepričano, da je to res moj lastni vrat in da me pri tem nihče ne zamenjuje.«

Program radio Ljubljana

Petek, 26. julija: 7 jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Iz naših krajev in gajev (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Šrmet Štirje fantje — 14 Poročila — 14.10 Turistični pregled Tujskoprometne zveze — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: Agrarna reforma na Hrvaškem (dr. Nikola Lalič, Zgb) — 19.40 Objave — 20 Za planince — 20.10 Gospodinjstva posvetovalnica (ga. Helena Kelhar) — 20.30 Pevski koncert ge. Pavle Lovšetove, pri klavirju prof. M. Lipovšek — 21.15 Simf. glasbene slike (plošče) — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Koncert na lutnji (Stanko Prek).

Drugi programi

Petek, 26. julija: Belgrad: 20.20 Zabavni koncert. — Zagreb: 20.30 Cesar Franckove skladbe. — Bratislava: 21 Orkestr. koncert. — Praga-Brno: 21.25 Mozartova koncertna simfonija. — Solija: 19.50 Masseneta »Werther«. — Beromünster: 20.10 Vojaška godba — 20.50 Jodlerji. — Budimpešta: 20.10 Havnove skladbe. — Stockholm-Hörby: 20.35 Kabaret. — Trst-Milan: 22.10 Melodije. — Rim-Bari: 20.30 Simf. koncert. — Kodanj: 20.10 Večerni koncert. — Belgradska kratkovalovna postaja: Yua, Yub (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — Yub, Yug (16.69 m): 1.55 Oddaja za južno Ameriko — 3.00 Oddaja za Severno Ameriko.

80

Zatisnila sva si nosove z robci in gledala, da sva prišla brž mimo.

Na robu Talavere sva videla poleg ceste šest svežih trupel na kupu. Ker v Talaveri že mnogo dni ni bilo nič bojev, sva nekega častnika v mestu povprašala po truplih. Poznal je ameriško zločinsko govorico, zmignil z rameni in dejal:

»Oh, pihnjeni zadnji noč.«

Onstran Talavere sva prišla na bojišče, kjer so se nekaj dni prej še hudo vojskovali. Madridska vlada je tam najbolj zagrizeno kljuvala pohodu na Toledo. Po strniščih na obeh straneh ceste so ležala sesedena trupla v spačenih drzih, v katerih jih je ujela smrt. Napihnjena konjska trupla so ležala na hrbtu in moglega noge kvišku. Nekaj jih je ležalo povprek na poti, iz njih so vrela čreva. Na vsakih sto metrov so kazali pot polomljeni, raztrjeni tovorni avtomobili.

Tu pa tam so ležala po cesti tudi človeška trupla. Nihče se ni brgal, da bi jih spravil s poti. Obšla sva jih in korakala dalje.

Enega pogleda pa ne bom nikdar pozabil. Na robu ceste je stal oklepni voz z osmimi mrtvimi miličniki zunaj in znotraj. Voz je strlo sredi najhujšega boja. Posadka je skušala uti, a so jo Mavri ujeli iz jarka. Ko je mostvo v begu zapuščalo stroj, so vrgli Mavri

ročne granate ter vse miličnike hkratu ubili. Smrt jih je doletela med gibanjem in jih ustavila, kakor kadar se nenadoma ustavi film. Njihova telesa so okamenela natančno v trenutku poslednjega giba.

Strojnik je še držal roko na krmilu in je bil ravno spravil nogo skozi vrata. Obraz mu je pačil izraz strahu in tesnobe. Drugi je bil napol dospel do drugih vrat, šest pa jih je ležalo izven bojnega voza. Očitno jih je bilo presenetilo, zakaj nobeden ni bil potegnil samokresa.

Rinila sva naprej do Torriosa, ki so ga bili zavzeli šele pred nekaj urami. Hiše so gorele in kameniti tlak na cestah je bil pokrit s pohišjem in papirji, ki so jih bili zmetali na cesto plenilec. Mavri so preiskovali hiše ter si jemali, kar jim je ugajalo. Eden mi je hotel podariti par svilenih nogavic, drugi pa mi je ponudil prgišče cigar.

Sklenila sva, da se bova peljala 400 kilometrov nazaj v Burgos in oddala najine brzojavke. Burgos sva zapustila spet naslednje jutro pred zoro, da bi se odpeljala na bojišče pri Talaveri.

Ko sva spet bila v Torriosu, so bili rdeče čete potisnili veliko kilometrov nazaj. Držale so zdaj postojanke na višinah onstran reke Guadarrame, samo sedem milj vzhodno od Toleda. Stotnik Aguilera, sedemnajsti grof Albski ter Yelteski, je podjetno zbral pol duzeta poročevalskih voz na sejmšču.

Da ne bi vzbujali pozornosti rdečega topništva ali letalstva, so nam zapovedali, naj vozimo v razmaku po deset minut ter hitro.

Kake štiri kilometre od Guadarrame smo prišli na kraj, od koder avtomobili niso nič več mogli naprej. General José Varela, ki je poveljeval armadni skupini za rešitev Alcazarja, ter njegov štab, sta skozi daljnogled opazovala učinek lastnega topniškega ognja na višavje tam spredaj.

Fronta je ležala docela razvidno na golih hribih višavja, ki so se dvigali takoj za reko 100 ali 110 metrov visoko. Od našega mesta je bila prva črta oddaljena kakih šest kilometrov.

Ne desno od nas sta neprenehoma streljali dve bateriji s 15-centimetrskimi topovi. Veliki oblaki zemlje so udarjali iz najbližjih višine, kjer je tital sovražnik v »stislinah«, na naglo izkopanih jarkih po zoranih poljih. Slišali smo nepretrgani prasket strelav iz pušk, morda po sto strelav na minuto, in videli ogenj iz cevi.

Skozi daljnogled smo opazovali dolge strelske vrste plazečih se Mavrov, podobnih obrisom sene na nebu. Skušali so obiti nasprotnikovo levo krilo. Kakih 2000 metrov na levo od nas so ležale razvaline trimotornega francoskega bombnika znanke »Potez«, ki so ga bili sestrelili pred uro. Štirje možje posadke so bili mrtvi.

V skupini častnikov, ki je napeto opazovala boj, sem opazil dva v uniformi tujske legije, ki sta očitno bila Angleža. Zvedel sem, da je eden bil poročnik G. Whangle, ki se je bil pridružil španski tujski legiji iz veselja do prigod. Drugi, visok, vitek Anglež, s tenkim, svetlimi brčicami, se je predstavil pod imenom Fritz Patrick. Dejal je:

»Prišel sem sem, ker rdeče sovražim in želim katere od njih ubiti. V tem samokresu imam 15 patron. Vsaka je namenjena enemu rdečemu.«

Dva dni pozneje se je Fritz Patrick peljal z mano iz Talavere. Povožili smo psa, toda Ricardo, naš španski voznik, se je branil zaradi tega ustavljati. Fritz Patrick je pobledel ko pepel ob predirnem tuljenju psa in dejal s tesnobnim glasom:

»O Bog, vsekakor bi bilo treba ubogo žival rešiti gorja.«

Nekaj po poldnevu je bilo dano znamenje, naj gremo z generalom Varelo in njegovim štabom peš naprej, a morali smo se razpršiti v skupince, ki so šle v razmaku po več sto metrov.

Voje razvaline so pokrivalo cesto, oškropljeno s krvjo. Očitno je to bila kri ranjencev, ki so odhajali nazaj. Razbiti vozovi in koleša so ležala po jarkih, trupla konj in mežgov na sredi ceste. Pomilovanja vreden konj je imel strel v trebuhu, očitno od strojnice. V blaznem strahu je drvel po cesti in škropil kri, dokler mu niso udarila čreva iz trebuha in je konfal. Trupla so ležala povsod po strniščih, sesedena kakor vreče od moke.

John Whitaker, od »New York Herald Tribune«, in jaz sva šla skupaj po cesti navzdol, kako miljo tostran Guadarrame, ko sva zaslišala strupeno sikanje krogel nad glavami, potem pa na desnici ragljanje strojnice. Brž sva izginila v jarku ter bila več minut pri miru. Menila sva, da ni pred višavjem nobenih rdečih čet, toda pri tej vrsti gibljivega vojskovanja, so pogosto rdeče prednje straže v zmedji boja prehiteli, da so ostale zadaj.